

Analyzing the Dimensions and Components of the US Smart Sanctions against Iran in the Framework of Humanitarian Law

Seyyed Ali Ehsankhah¹, Dariush Shahriari², Fakhruddin Soltani³

Recieved : 2025/4/25

Accepted : 2025/6/27

Abstract

The US smart sanctions against Iran have been proposed as a tool to exert pressure on the country's domestic and foreign policies, especially in the field of human rights. This research analyzes the dimensions and components of these sanctions in the framework of humanitarian law and aims to examine the effects of these sanctions on the human rights situation and international relations of Iran. This research analyzes the various dimensions of the US smart sanctions against Iran using qualitative analysis and a review of documents, including scientific articles, international reports, and statistical data. In addition, analytical methods are used to assess the effects of these sanctions on the human rights situation and international reactions. The results of the study show that the US smart sanctions, especially in the field of human rights, have not only had a negative impact on the human rights situation in Iran, but have also led to an escalation of tensions and a reduction in diplomatic opportunities. These sanctions have acted as a tool to put pressure on the Iranian government, especially in the political and economic fields, while at the same time having a negative impact on the daily lives of the people. Finally, this study emphasizes the need to adopt a comprehensive and balanced approach in the face of smart sanctions. This approach can help improve the human rights situation in Iran and strengthen international relations. It is also suggested that the international community, instead of using unilateral sanctions, turn to diplomacy and constructive dialogue to help resolve human rights and political issues

Keywords: smart sanctions, humanitarian law, foreign policy

1. PhD Student, Department of International Law, Qeshm Branch, Islamic Azad University, Qeshm, Iran.

aliehsani1577@gmail.co m

Assistant Professor, Department of Law, Bandar Abbas Branch, Islamic Azad University, Bandar Abbas, Iran

safarnavadeh@skiff.com

3. Department of International Relations, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran
fakhreddinsoltany@gmail.com

واکاوی ابعاد و مؤلفه های تحریم های هوشمند آمریکا علیه ایران در چارچوب حقوق بشردوستانه

سید علی احسان خواه^۱، داریوش شهریاری^۲، فخرالدین سلطانی^۳

تاریخ ارسال: ۱۴۰۴/۰۲/۰۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۴/۰۶

چکیده

تحریم های هوشمند آمریکا علیه ایران به عنوان ابزاری برای اعمال فشار بر سیاست های داخلی و خارجی این کشور، به ویژه در زمینه حقوق بشر، مطرح شده اند. این تحقیق به واکاوی ابعاد و مؤلفه های این تحریم ها در چارچوب حقوق بشردوستانه می پردازد و هدف آن بررسی تأثیرات این تحریم ها بر وضعیت حقوق بشر و روابط بین الملل ایران است. این تحقیق با استفاده از روش تحلیل کیفی و بررسی مستندات، شامل مقالات علمی، گزارش های بین المللی و داده های آماری، به تحلیل ابعاد مختلف تحریم های هوشمند آمریکا علیه ایران می پردازد. همچنین، از روش های تحلیلی برای ارزیابی تأثیرات این تحریم ها بر وضعیت حقوق بشر و واکنش های بین المللی استفاده می شود. نتایج تحقیق نشان می دهد که تحریم های هوشمند آمریکا، به ویژه در زمینه حقوق بشر، نه تنها تأثیرات منفی بر وضعیت حقوق بشر در ایران داشته، بلکه به تشدید تنش ها و کاهش فرصت های دیپلماتیک نیز منجر شده است. این تحریم ها به عنوان ابزاری برای اعمال فشار بر دولت ایران، به ویژه در زمینه های سیاسی و اقتصادی، عمل کرده و در عین حال، بر زندگی روزمره مردم تأثیرات منفی گذاشته است. در نهایت، این تحقیق بر لزوم اتخاذ رویکردی جامع و متوازن در مواجهه با تحریم های هوشمند تأکید می کند. این رویکرد می تواند به بهبود وضعیت حقوق بشر در ایران و تقویت روابط بین المللی کمک کند. همچنین، پیشنهاد می شود که جامعه بین المللی به جای استفاده از تحریم های یکجانبه، به دیپلماسی و گفت وگوهای سازنده روی آورد تا به حل و فصل مسائل حقوق بشری و سیاسی کمک کند.

واژگان کلیدی: تحریم های هوشمند، حقوق بشردوستانه، سیاست های خارجی

۱. دانشجوی دکترا، گروه حقوق بین الملل، واحد قشم، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم، ایران.

aliehnsani1577@gmail.com

استادیار گروه حقوق، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران

safarnavadeh@skiff.com

۳. گروه روابط بین الملل، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران

fakhreddinsoltany@gmail.com

یکی از مهم ترین مباحث سیاسی و حقوقی میان جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده امریکا، وضع تحریم های سنگینی است که ایالات متحده در سال های متمادی پس از انقلاب اسلامی، علیه جمهوری اسلامی ایران وضع کرده است. این تحریم ها، در بسیاری از موارد، موجب نابسامانی در درون کشور شده و از جنبه های گوناگون، بر زندگی ایرانیان تأثیر گذاشته است. تحریم به اقدامی تنبیه گونه علیه یک کشور گفته می شود تا با اعمال فشار بر آن کشور، آن را وادار کنند تا الگوی رفتاری خود را تغییر دهد.^۱ به واقع تحریم ها، ابزارهای اجبار کننده بین المللی دولت ها برای تغییر رفتار طرف یا طرف های مقابل خود که دارای رفتار، به زعم آنان، نامناسب هستند، می باشند. اعمال تحریم ها مبتنی بر نفی اصل برابری دولت ها در حقوق بین الملل می باشد و از ابزارهای خصوصت آمیزی به شمار می آید که یک یا چند کشور علیه کشور دیگری وضع و از او می خواهند تا تغییرات اساسی و بنیادینی را در هنجار، ساختارها و رفتارهایش اعمال کند.^۲ یکی از چالش های مهم پیش روی حقوق بین الملل بشر، اجرای قواعد آن می باشد. در سال های اخیر، تلاش های فراوانی در جهت تضمین رعایت حقوق بشر به عمل آمده است؛ اما به دلیل ضعف ساختاری حقوق بشر و فقدان یک نهاد رسمی متمرکز در سطح بین المللی، این اقدامات دولت ها و سازمان های بین المللی است که به عنوان ضمانت اجرای مؤثر شناخته شده است. یکی از این اقدامات، تحریم ها می باشند، تحریم ها خواه به عنوان ابزاری برای تضمین حقوق بشر و خواه به هر منظور دیگری مورد استفاده قرار گیرد، ممکن است موجب نقض حقوق بشر گردد. یکی از نوآوری های این تحقیق این است که تحریم های بین المللی موضوعی است که در نظام بین الملل به عنوان ابزاری به منظور اجرای برخی اهداف خاص بکار گرفته می شود. از این رو، تابعان حقوق بین الملل چه به طور مستقیم و چه غیرمستقیم با آن در ارتباط هستند و تحت تأثیر آن قرار می گیرند. بدون شک اثرگذاری تحریم ها بر شاخص ها و متغیرهای اقتصادی، بر زندگی و معیشت مردم بر کسی پوشیده نیست. علاوه بر این، با توجه با اینکه در سال های اخیر تحریم های فراوانی از سوی نهادهای بین المللی اعمال شده که برخی از آن ها موجب نقض حقوق بنیادین بشر شده است، به ویژه آنکه، کشور ما نیز در سال های اخیر مشمول تحریم های متعددی بوده که از جانب برخی کشورها مانند آمریکا و نهادهای بین المللی صادر شده است که شناخت کامل حقوقی نسبت به تحریم ها ضروری به نظر می رسد. پژوهش حاضر را می توان از آن منظر جدید و بدیع دانست که موضوع نقض حقوق بشر را که از طریق برخی دولت ها و با توسل به تحریم های اقتصادی صورت گرفته است را از جوانب مختلف مورد بحث و

۱- غمامی، محمد مهدی (۱۳۹۲). تحلیل گفتمان ضدحقوقی تحریم های امریکا علیه دولت ایران، حقوق بشر

اسلامی، سال دوم، شماره ۴، ص ۹۲

۲- همان ص ۸۲

بررسی قرار داده و در پی آن است راهی برای برون رفت از آن جهت دستیابی به فن آوری روز دنیا، بازارهای جهانی، آخرین دستاوردهای بشری، پیدا نمودن مسیری غیر از مسیر سابق که بتوان عدم تکرار چنین تحریم‌هایی را تضمین نمود، اعمال نفوذ در کشورهای همسایه و برقراری روابط به‌دوراز تنش با آن‌ها، تحمیل این ایده که ج.ا. ایران در حال تبدیل به قدرت در منطقه است و لاجرم به این کشور نیازمند هستند و... اثر تحریم‌های ثانویه را کاهش و یا حتی بی‌اثر نماییم. همان‌طور که در فطره اخیر شاهد هستیم، ج.ا. ایران به سمت وسوی دستیابی به این اهداف پیش می‌رود و در پی آن است که در دنیایی به‌دوراز تنش و با صلح و آرامش اهداف خود را به‌پیش ببرد و ضمن استفاده صلح‌آمیز از تکنولوژی روز دنیا، یکی از کشورهای پیشرو در بسیاری از حوزه‌ها تلقی گردد. برای نیل به این هدف بی‌شک باید زیرساخت‌ها به نحو مناسب و درست ایجاد شود تا بتوان به این مهم دست‌یافت؛ بنابراین در این مقاله به این سؤال می‌پردازیم که مسئولیت بین‌المللی دولت‌ها در قبال اعمال تحریم‌های ثانویه و نقض حقوق بشر چیست؟ که با توجه به بررسی‌های صورت گرفته به نظر می‌رسد نهاد مسئولیت بین‌المللی دولت‌ها در رابطه با نقض حقوق بشر از رهگذر اعمال تحریم‌های ثانویه تحت هیچ عنوانی قابل نقض نیست و هر آنچه مربوط به منافع اساسی بشری است جز قاعده آمره محسوب می‌شود.

تحریم های تحریم‌های جامع به معنای قطع کامل جریان کالاها، خدمات و فناوری به سمت هدف است. اگرچه این تحریم‌ها تحریم‌های صریح هستند و برای تغییر سیاست‌های رهبران دولت هدف اعمال می‌شوند، آسیب واقعی به بخش‌های بزرگی از مردم تحمیل میکند. این بدان سبب است که درحالی‌که نخبگان دولتی می‌توانند به نحوی کالاهایی با محدودیت تجاری که برای مردم ضروری است به دست آورند، اما بخش بزرگی از مردم از آن‌ها محروم هستند. نمونه‌ای از تحریم‌های جامع، تحریم‌هایی است که سازمان ملل پس از حمله به کویت در دهه ۱۹۹۰، علیه عراق وضع کرد. این تحریم‌های سازمان ملل، به دلیل گرسنگی و مرگ‌ومیر ناشی از آن در عراق، به‌شدت موردانتقاد قرار گرفت. درنتیجه این انتقادات، تحریم‌های سازمان ملل که علیه عراق وضع شده بود، بعداً برداشته شد و زمینه را برای روی آوردن کشورها به تحریم‌های هوشمند فراهم کرد، چراکه نمی‌توان اطمینان حاصل کرد که مردم عادی تحت تأثیر تحریم‌های همه‌جانبه قرار نخواهند گرفت. از سوی دیگر، تحریم‌های هوشمند یا هدفمند، تحریم‌های نسبتاً جدیدی هستند که پس از پیامدهای منفی تحریم‌های جامع پدید آمده‌اند. این تحریم‌ها به‌عنوان نقطه مقابل تحریم‌های جامع تعریف می‌شوند و به دو نوع بخشی و فردی تقسیم می‌شوند.^۱ تحریم‌های بخشی بخش‌های مهم اقتصادی کشور تحریم شده را هدف قرار می‌دهد. این‌ها معمولاً بخش‌هایی مانند تسلیحات، نفت، فلزات گران‌بها، امور مالی یا

1- Biden, J.R. (2022). National security strategy of the United States. White House.

۱. تحریم های جامع در مقابل تحریم های هوشمند

بانکداری هستند. تحریم های هوشمند نیز به شدت، افراد را هدف قرار می دهد. نه تنها مقامات دولتی، بلکه تجار، بانک ها و شرکت ها نیز در فهرست تحریم های هوشمند قرار می گیرند. بسته به تحریم های اتخاذ شده، دارایی های این افراد مسدود می شود و تحریم های متعدد دیگری مانند محدودیت های سفر یا ممنوعیت معاملات برای آن ها اعمال می شود. تحریم های هوشمند از دو جهت با تحریم های جامع متفاوت است: مجازات نخبگان سیاسی یا اقتصادی و حمایت از طبقات آسیب پذیر اجتماعی؛ بنابراین آن ها از حمایت بزرگی هم از سوی رهبران دولتی و هم از سوی دانشگاهیان برخوردارند.^۱ تحریم های همه جانبه اعمال شده بر عراق، صربستان و هائیتی باعث بروز بلایای انسانی شد و مسیر را برای گذار به تحریم های هوشمند هموار کرد.^۲ باین حال، تحریم های هدفمند اعمال شده توسط ایالات متحده در اوایل دهه ۱۹۹۰ بر افرادی که آن ها را تروریست تعریف می کرد، اساس تحریم های هوشمند را تشکیل داد. این تحریم ها شامل رهبران سیاسی یا کالاهای خدمات و محصولات فناوری خاص می شود. تحریم های تسلیحاتی، ممنوعیت سفر، مسدود شدن دارایی ها و برخی تحریم های بانکی، ذیل این تحریم ها قرار می گیرند. افراد، شرکت ها و سایر افرادی که به عنوان نماینده کشورهای هدف به لیست SDN^۳ ایالات متحده اضافه شده اند و سایر افرادی که به دلیل مشارکت در فعالیت های تروریستی یا قاچاق مواد مخدر به این لیست اضافه شده اند، مستقل از هر کشوری، نمونه هایی از تحریم های هوشمند هستند. به همین ترتیب، فهرست تحریم های مالی، تلفیقی اتحادیه اروپا و فهرست تلفیقی شورای امنیت سازمان ملل باهدف تحریم های هوشمند ایجاد شدند.^۴ اگرچه تحریم های هوشمند با نیت خیر معرفی شدند، اما اینکه آیا به هدف موردنظر خود می رسند یا خیر، محل بحث است. «بحث زیادی در مورد اینکه آیا تحریم اقتصادی می تواند هوشمندانه باشد یا حتی در بی ثبات کردن مخالفان سیاسی مفید است، وجود دارد».^۵ این گونه استدلال می شود که این طیف تحریم ها در طول زمان به تحریم های جامع تبدیل شده اند، زیرا افراد و مؤسسات از برقراری روابط تجاری با کشورهای مشمول تحریم های هوشمند، برای اجتناب از خطر تحریم خودداری می کنند، حتی سازمان های غیرانتفاعی را به کاهش کمک های بشردوستانه سوق می دهند. در مورد تحریم های هوشمند ایالات متحده مانند

1- Beaucillon, C. (2021). An introduction to unilateral and extraterritorial sanctions: definitions, state of practice and contemporary challenges. In Research Handbook on Unilateral and Extraterritorial Sanctions (p. 1-17). Edward Elgar Publishing.

2- Jentleson, B. W. (2022). Sanctions: What Everyone Needs to Know®. Oxford University Press.

3- Specially Designated nationals (اتباع ویژه تحت تحریم)

4- Jentleson, B. W. (2022). Sanctions: What Everyone Needs to Know®. Oxford University Press.

5- Watson, J. (2021). The World Trade Organisation and Unilateral Sanctions: Prohibited or Possible? In Unilateral Sanctions in International Law. Bloomsbury Publishing. P186

تحریم های مالی، استدلال می شود که آنها دارای هزینه های جانبی قابل توجهی هستند که برتری سیستم مالی ایالات متحده را تضعیف می کنند.^۱ با این حال، علیرغم موارد منفی ذکر شده، این تحریم ها برای مردم عادی کمتر از تحریم های جامع مضر هستند.^۲

۲.۱. تحریم های یک جانبه در مقابل تحریم های چند جانبه

تحریم ها از نظر تعداد مجریان به تحریم های یک جانبه و چند جانبه تقسیم می شوند. تحریم های یک جانبه، اقداماتی هستند که علیه یک دولت یا نهاد هدف انجام می شوند که توسط یک دولت یا گروهی از دولت ها اتخاذ می شوند و توسط سازمان ملل مجاز نیستند.^۳ با این حال، این واقعیت که سایر کشورها با انجام اقدامات مشابه، از کشور تحریم کننده حمایت می کنند، ماهیت یک جانبه تحریم ها را تغییر نمی دهد.^۴ آمریکا بیشترین کشور در اعمال تحریم های یک جانبه است. یک پژوهش نشان می دهد، ایالات متحده ۶۸ درصد از تحریم های یک جانبه را اعمال می کند و بر اساس مطالعه دیگری، این کشور ۵۲ درصد از تحریم ها را اعمال می کند.^۵ از سوی دیگر، اعتبار قانونی تحریم های یک جانبه، بحث برانگیز است. برخی از صاحب نظران بر این باورند که تحریم های یک جانبه در چارچوب حقوق بین الملل، قانونی نیست، زیرا منشور سازمان ملل این اجازه را نمی دهد.^۶ به همین ترتیب، در نشست سازمان مشورتی حقوقی آسیا و آفریقا (AALCO) در سال ۲۰۱۳، اعلام شد که مسئولیت اصلی صلح و امنیت بین المللی به شورای امنیت سازمان ملل تعلق دارد و بنابراین مشروعیت را فقط می توان به تحریم های سازمان ملل که مطابق با فصل ۷ منشور باشد، نسبت داد.

تحریم های چند جانبه تحریم هایی هستند که توسط بیش از یک کشور، اتحاد دولت ها یا یک سازمان بین المللی علیه یک هدف مشترک اعمال می شوند. نمونه هایی از تحریم های اتحادیه اروپا شامل تحریم های صادرات نظامی است که توسط کمیته هماهنگی گروه مشورتی (COCOM) علیه اتحاد جماهیر شوروی و متحدانش در

1- Rosenberg, E., Goldman Z.K., Drezner D., & Solomon-Strauss J. (2016). New Tools Of Economic Warfare: Effects and Effectiveness of Contemporary US Financial Sanctions.

2- Jentleson, B. W. (2022). Sanctions: What Everyone Needs to Know®. Oxford University Press.P28

3- Subedi, 2021, p. 22

4- Thovenin, 2021, p. 149

5- Jentleson, B. W. (2022). Sanctions: What Everyone Needs to Know®. Oxford University Press.P.12

6- Khosravi, A., Razavi, S. M., Ayask, A. A., & Nakhaipour, Q. (2022). Examining unilateral economic sanctions from the perspective of international law: With an emphasis on human rights instruments. Journal of Positive School Psychology, 6, ۳

طول جنگ سرد اعمال شد. تحریم های اخیر ایالات متحده و اتحادیه اروپا علیه روسیه بر سر اوکراین نمونه هایی از این نوع تحریم ها هستند. این تحریم ها می تواند توسط سازمان های منطقه ای نیز اعمال شود. به عنوان مثال، تحریم های اعمال شده توسط سازمان هایی مانند اتحادیه اروپا یا اتحادیه آفریقا در دسته تحریم های چندجانبه قرار می گیرند. جامع ترین تحریم های چندجانبه، تحریم های سازمان ملل است. تا به امروز، سازمان ملل بیش از چهل برنامه تحریمی را از تصویب گذرانده است.^۱

پژوهش ها نشان می دهد که تحریم های چندجانبه نسبت به تحریم های یک جانبه در دستیابی به اهداف سیاسی، نرخ موفقیت بالاتری دارند. دلایل متعددی برای این امر وجود دارد. اولاً زمانی که تحریم های چندجانبه اعمال می شود، یافتن شرکای تجاری جایگزین برای کشور هدف دشوار است، ثانياً مشروعیت هنجاری این تحریم ها بالاست و در نهایت به دلایل ژئوپلیتیکی، در میان دشمنان کشور یا کشورهای تحریم کننده، یافتن پناهگاه امن برای کشور هدف دشوار است.^۲ با این حال،^۳ توجه داشته باشید که تحمیل دسته جمعی تحریم ها توسط ائتلاف بزرگی از کشورها موفقیت تحریم ها را تضمین نمی کند. در این مورد، اینکه هدف سیاست «تغییر خطه مشی ملایم» باشد یا «اختلال در ماجراجویی های نظامی» یا «اختلال نظامی» در موفقیت تأثیر دارد. این موضوع در دوران تحریم های چندجانبه در سال های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۴ علیه ایران صدق می کند. اهداف تحریم ها معتدل و باهدف جلوگیری از پیشبرد برنامه هسته ای ایران و محدود کردن جاه طلبی های نظامی آن بود. این تحریم ها عموماً به اهداف مورد نظر خود دست یافته اند.^۴

تفاوت اصلی بین تحریم های چندجانبه مانند تحریم های سازمان ملل و تحریم های یک جانبه، دامنه و مشروعیت آن هاست.^۵ اولاً از همه، تصمیمات تحریمی اتخاذ شده توسط شورای امنیت سازمان ملل باید با رضایت همه کشورهای عضو اجرا شود. با این حال، به عنوان یک قاعده، تحریم های یک جانبه فقط برای اشخاص و نهادهای کشور تحریم کننده معتبر است. علاوه بر این، تحریم های سازمان ملل از نظر قانونی بسیار معتبرتر از تصمیم های تحریمی هستند

1- Jentleson, B. W. (2022). Sanctions: What Everyone Needs to Know®. Oxford University Press. P12

2- Jentleson, B. W. (2022). Sanctions: What Everyone Needs to Know®. Oxford University Press P36

3- Hufbauer, G. C., Schott, J. J., Elliott, K.A., & Oegg, B. (2007). Economic Sanctions Reconsidered: (Third Edition). Peterson Institute, Washington DC.

4- Abdelbary and ELshawa, 2023, p. 24

5- Beaucillon, C. (2021). An introduction to unilateral and extraterritorial sanctions: definitions, state of practice and contemporary challenges. In Research Handbook on Unilateral and Extraterritorial Sanctions (p. 1-17). Edward Elgar Publishing., p.4

که توسط یک کشور اتخاذ می شود، زیرا این تحریم ها توسط شورای امنیت سازمان ملل اتخاذ می شوند که نماینده همه اعضای سازمان ملل متحد مطابق با منشور سازمان ملل است.

۲،۲. تحریم های مثبت در مقابل منفی

وقتی از تحریم های اقتصادی صحبت می کنیم تا حد زیادی به تحریم های منفی اشاره می نماییم. با این حال، باید تأکید کرد که تحریم ها می توانند مثبت و منفی باشند. تحریم های مثبت به عنوان واگذاری (وعده واگذاری) منافع اقتصادی توسط دولت (های) تحریم باهدف تغییر رفتار و استراتژی یک کشور هدف تعریف می شود. از سوی دیگر، تحریم های منفی، اقدامات تنبیهی هستند که دولت تحریم کننده به منظور ایجاد یا تهدید آسیب اقتصادی به یک کشور هدف اعمال می کند.^۱ نمونه ای از تحریم های مثبت، وعده یک میلیون تن سوخت، کمک های مالی و کمک های فنی به کره شمالی در جریان مذاکرات خلع سلاح هسته ای در سال ۲۰۰۷ است. تحریم های مثبت هم چنین نقش مهمی در مذاکرات شورای امنیت سازمان ملل و ایران در مورد برنامه غنی سازی اورانیوم ایران ایفا کردند^۲

۳. تحریم های اولیه

تحریم های اولیه به محدودیت های مستقیمی اشاره دارند که یک کشور، به ویژه ایالات متحده آمریکا، بر اساس قوانین داخلی خود علیه اشخاص، شرکت ها یا دولت های دیگر اعمال می کند. این تحریم ها عمدتاً بر اساس قوانین خاصی مانند قانون ایلسا، قانون کاتسا و قانون اختیارات دفاع ملی اجرا می شوند. به عنوان مثال، قانون ایلسا شرکت های خارجی را که بیش از ۲۰ میلیون دلار در بخش انرژی ایران سرمایه گذاری کنند، تهدید به تحریم می کند. هم چنین، قانون کاتسا تحریم های اجباری را برای برنامه موشکی و نقض حقوق بشر ایران وضع کرده و به رئیس جمهور آمریکا اختیاراتی برای تحریم مقامات ایرانی داده است.^۳

آمریکا این تحریم ها را تحت عنوان «حفظ امنیت ملی» و «مبارزه با تروریسم» توجیه می کند و آن ها را مطابق با قوانین داخلی خود مشروع می داند. با این حال، این تحریم ها از دیدگاه حقوق بین الملل با انتقادات جدی مواجه شده اند. به عنوان مثال، این تحریم ها بدون مجوز شورای امنیت سازمان ملل و بر اساس قوانین داخلی یک کشور اعمال می شوند که با اصل برابری حاکمیت دولت ها در حقوق بین الملل

1- Caruso, R. (2021). 16. Negative and positive sanctions. Research Handbook on Economic Sanctions, 297., p. 297

2- Alexander, K. (2009). Economic sanctions. Law and Public Policy. Houndmills, Basingstoke, Hampshire [England]: Palgrave Macmillan, 359.

۳- گرشاسبی، علیرضا، رهنمون، طیبه، (۱۴۰۰)، خالصه گزارش بررسی اهم تحریم ها علیه ایران با تأکید بر دوره پساجام، موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی.

مغایرت دارد. هم چنین، تأثیرات بشردوستانه این تحریم‌ها، به ویژه در محدود کردن دسترسی به کالاهای اساسی مانند دارو و تجهیزات پزشکی، نقض حقوق بشر محسوب می‌شود.

پیشینه تاریخی تحریم‌های اولیه علیه ایران به دهه ۱۹۵۰ برمی‌گردد، زمانی که بریتانیا به دلیل ملی‌سازی صنعت نفت ایران، تحریم‌هایی را علیه این کشور اعمال کرد. این تحریم‌ها شامل تهدید شرکت‌های نفتی به عدم خرید نفت ایران و محدودیت در انتقال فناوری بودند. در نهایت، اگرچه آمریکا تحریم‌های اولیه را بر اساس قوانین داخلی و با ادعای حفظ منافع ملی مشروع می‌داند، اما از منظر حقوق بین‌الملل، این اقدامات فاقد وجهت قانونی هستند و تأثیرات مخرب آن‌ها بر حقوق شهروندان عادی بارها توسط شورای حقوق بشر سازمان ملل و دیوان بین‌المللی دادگستری تأکید شده است.^۱

۴. تحریم‌های ثانویه

در این بخش که ذیل عنوان کارکردهای تحریم به آن پرداخته شده است، جنبه‌های مثبت و منفی تحریم‌های ثانویه را از نظر می‌گذرانیم. مزیت‌های تحریم ثانویه نسبت به تحریم‌های اولیه برای کشور تحریم کننده از مواردی است که بررسی آن ضروری به نظر می‌رسد. درواقع در این قسمت به ریشه‌یابی این مزیت‌ها و چرایی استفاده کشورها از تحریم‌های ثانویه می‌پردازیم. عوامل مؤثر در پیروی کشورهای ثالث از تحریم‌ها هم دیگر عنوانی است که به آن پرداخته می‌شود. به این معنا که کدام فاکتورها می‌توانند به متابعت کشور ثالث، در مقوله پیروی از تحریم‌ها مؤثر واقع شوند. مؤلفه‌ها و عواملی که سبب تأثیرگذاری بیشتر تحریم‌ها می‌شوند نیز در ادامه تحلیل و بررسی شده است.

۱،۴. جنبه‌های مثبت کارکردهای تحریم ثانویه (هوشمند)

تحریم‌های ثانویه مانند هر پدیده دیگری دارای آثار و جنبه‌های مثبت و منفی مختلفی است. یکی از مواردی که همواره از آن به‌عنوان جنبه مثبت اعمال تحریم‌های ثانویه یاد می‌شود این است که کشورهای قدرتمند می‌توانند با استفاده از این تحریم‌ها رفتار سایر کشورها را که به گفته خودشان مخرب است کنترل کنند و از انجام هرگونه اقدامی که به صلح و امنیت بین‌المللی لطمه می‌زند بازدارند.

در هر مورد خاص، اعمال تحریم شامل یک تصمیم سیاسی یا اقتصادی است،

۱- ایرانمنش، سعید، صالحی، نورالله و جلالی اسفندآبادی، سید عبدالمجید. (۱۴۰۰). رتبه‌بندی تحریم‌های اقتصادی علیه جمهوری اسلامی ایران با استفاده از نظر منتخبی از فعالان و دانش‌آموختگان اقتصاد بین‌الملل. مجلس و راهبرد، ۲۸(۱۰۸)، ۲۹۶-۲۵۷

آن‌هم در چارچوب قانون. یکی دیگر از اهداف تحریم‌های اقتصادی می‌تواند ظهور ناامنی و بی‌ثباتی اقتصادی در آن کشور از طریق فشارهای اقتصادی باشد، اما باید اذعان داشت که تحریم‌ها در بیشتر موارد بیش از آنکه تأثیر سیاسی داشته باشد، تأثیر عمیق اقتصادی بر جای گذاشته است.^۱ گریز از تحریم یک روش مهم تعدیل تحریم‌های اقتصادی از طریق توسعه منابع عرضه جانشین، متنوع کردن شرکای تجاری کشور و پذیرش سیاست تجهیز اقتصادی و خودکفایی محسوب می‌گردد.^۲

هرچه پیوندهای تجاری طرف‌های تحریم بیشتر باشد، احتمال اثربخشی تحریم‌ها بیشتر می‌شود و دلیل اینکه تحریم‌های اتحادیه اروپا علیه ایران مؤثرتر بوده است، تجارت بیشتر است. همچنین باید اضافه کرد که با عمومی شدن تحریم‌ها، شانس موفقیت آن‌ها افزایش می‌یابد و تحریم‌هایی که در حد متوسط بوده و به تدریج افزایش می‌یابند موفقیت‌آمیزتر خواهند بود. همان‌طور که ایالات متحده اقداماتی را برای تحریم ایران انجام داده است. در زمینه کشورهای که از اعمال تحریم‌ها زیان می‌بینند، منشور ملل متحد در ماده ۵۰ پیش‌بینی نموده که این قبیل کشورها می‌توانند درخواست کمک نمایند. واقعیت این است که فاکتور زمان و مکان در تأثیرگذاری تحریم‌ها نقش بسزایی را ایفا می‌نماید و در صورتی که اهدافی که تحریم‌ها دنبال نمایند، بسیار گسترده باشد و یا زمان اجرای آن اندک باشد، امکان ناکامی تحریم‌ها در نیل به اهداف خود بیشتر خواهد بود. تحریم‌ها حتی در هنگامی که به صورت جامع اعمال شده و حمایت جامعه جهانی را هم در طول ۶ ماه به همراه داشته باشد، می‌تواند به بن بست برسد. باین حال، اعمال تحریم‌ها می‌تواند مفید هم واقع گردد. حقیقت این است که میزان موفقیت تحریم‌ها به صورت مستقیم با اهداف کشور تحریم کننده ارتباط دارد. اگر هدف کشور تحریم کننده تنها ایجاد عدم ثبات در کشور هدف باشد، عامل اصلی تعیین کننده موفقیت مقاومت و پایداری ابتدایی کشور هدف می‌باشد. برای سایر اهداف استفاده از تحریم‌های اقتصادی مؤثرترین است. هزینه‌های حاصله از تحریم و یا ترس ناشی از این هزینه‌ها در عوض موجب می‌شوند که کشور هدف رفتار خود را در مسیری که مورد نیاز کشور تحریم کننده است، اصلاح نماید. به همین خاطر است که باور عمومی بر این است عامل اصلی تعیین کننده موفقیت تحریم‌ها میزان تأثیرات مخربی است که توسط کشور تحریم شده احساس می‌گردد. البته این مسئله تحت تأثیر توانایی و تمایل کشور تحریم کننده برای ایجاد خسارات

۱- ظریف، محمدجواد و میرزایی، سعید (۱۳۷۶). تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا علیه ایران مجله سیاست خارجی، سال یازدهم، شماره ۱، ص ۱۳

2- Guo, K.H. and Yuan, Y. 2012. The effects of multilevel sanctions on information security violations: A mediating model. Information & management, 49(6), pp.320-326..p3

و هزینه‌ها و هم چنین توانایی کشور هدف برای اجتناب از این قبیل از هزینه‌ها است.^۱

۲،۴ جنبه‌های منفی کارکردهای تحریم ثانویه

موضوع و مشکلی که در رابطه با این‌گونه تحریم‌ها به وجود می‌آید این است که در اکثر آن‌ها تعریف درستی از اهداف تحریم‌ها وجود ندارد و به تأثیر واقعی آن‌ها توجهی نمی‌شود. در رابطه با رفتار کشورهای تحریم شده باید گفت که تحریم‌ها عموماً به تغییر رفتار آن‌ها منجر نشده و تنها منافع اقتصادی کشور تحریم کننده را که در بیشتر موارد آمریکا بود، تحت تأثیر قرار داده است.

در رابطه با تحریم‌ها نیز در بسیاری از موارد شاهد بوده‌ایم که کشور تحریم کننده به جای کشور تحریم شده، منافع خود را از دست رفته ببیند و درواقع برخلاف تصویری که از مقوله تحریم به ذهن خطور می‌کند، این کشور تحریم کننده است؛ که آسیب دیده است. دلیل عدم تأثیر واقعی این تحریم‌ها بر کشورهای تحریم کننده این است که معمولاً خلأ ایجاد شده ناشی از تحریم‌های کشور تحریم کننده توسط کشورهای ثالث پر می‌شود و بنابراین عوامل و به‌مرور زمان مشکلات کشور تحریم کننده پر می‌شود. توسط کشورهای تحریم شده حل خواهد شد. برخلاف کمک‌های جهانی و بین‌المللی که ممکن است تأثیر زیادی در افزایش تأثیر تحریم‌ها و دستیابی به اهداف کشور هدف داشته باشد، کشور هدف ممکن است از آمریکا یا آن کشور نیز کمک دریافت کند. بسیار نادر است که تمام دسترسی به منابع مالی و سایر بازارها مسدود شود. اگر کشور هدف بتواند از طریق متحدان و دوستان خود ضربات ناشی از تحریم‌ها را جبران کند، فشار ناشی از تحریم‌ها بر این کشور کاهش می‌یابد. این یک نکته قابل توجه در روابط بین کشورها است. هدف کشورهای تحریم کننده این است که تحریم‌ها از منظر کشور تحریم کننده به‌عنوان دشمن یا دوست به‌عنوان یک تفاوت تلقی نشود. در مواردی مانند تحریم‌های آمریکا علیه ایران، کشور هدف، در این مورد ایران، ممکن است نگران لطمه زدن به اعتبار خود در صورت تسلیم شدن به کشوری باشد که تحریم‌ها را آغاز کرده است.

۵. تأثیرات منفی تحریم‌ها بر انواع حقوق بشر

تحریم‌ها اغلب اثرات منفی اجتناب‌ناپذیری بر اقتصاد کشور تحریم شده و شرایط زندگی مردم ساکن در آن کشور دارد و ممکن است منجر به نقض حقوق بشر شود. همچنین با توجه به اینکه افراد در سال‌های اخیر مورد تحریم شورای امنیت و اتحادیه

1- Han, B. 2018. The role and welfare rationale of secondary sanctions: A theory and a case study of the US sanctions targeting Iran. Conflict Management and Peace Science, 35(5), p.474

اروپا قرار گرفته‌اند، موضوع نقض حقوق بشر نیز در خصوص آن‌ها مطرح شده است. نقض حقوق بشر در نتیجه تحریم‌ها مشکلات زیادی را ایجاد می‌کند. هم چنین استفاده از راهکارهای کاهش یا جلوگیری از اثرات منفی تحریم‌ها بر حقوق بشر موضوع مهمی است که می‌تواند تا حدود زیادی از نقض حقوق بشر جلوگیری کند.^۱

تأثیرات منفی تحریم‌ها بر حقوق بشر در سال‌های اخیر خصوصاً به دنبال اعمال تحریم‌های شورای امنیت بر ضد عراق در دهه ۱۹۹۰ توجه دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی را به خود معطوف ساخته است. نقض حقوق بشر از رهگذر اعمال تحریم‌ها ممکن است مستقیم یا غیرمستقیم باشد. مثلاً تحریم اقتصادی معمولاً دسترسی مردم به غذا و دارو را با مشکل مواجه می‌کند و آن‌ها را از نظر بهداشتی و درمانی در وضعیت نامناسبی قرار می‌دهد. در چنین مواردی حق حیات مستقیماً نقض می‌شود. از طرفی گاهی حقوق بشر به صورت غیرمستقیم نقض می‌شود که در این مورد می‌توان به نقض حقوق سیاسی اشاره کرد. در پی اعمال تحریم‌ها علیه دولت‌های سرکوب گر، این گونه دولت‌ها با تحریک احساسات عمومی و متهم ساختن مخالفان سیاسی به همدستی و همراهی با تحریم کنندگان و به بهانه مقابله با دشمنان خارجی، محدودیت‌های بسیاری را در زمینه آزادی‌های سیاسی ایجاد کرده‌اند. آن‌ها سرکوب مخالفان خود را تشدید می‌کنند. از آنجایی که تحریم‌ها بر ابعاد مختلف زندگی سیاسی، اقتصادی و اجتماعی تأثیر می‌گذارد، نسل‌های مختلف حقوق بشر در معرض نقض قرار دارند. ارزیابی اثرات منفی تحریم‌ها بر حقوق بشر از بسیاری جهات سودمند است. این مزایا نشان می‌دهد که پیش‌بینی مکانیسم ارزیابی در برنامه‌های تحریم چقدر ضروری است. اولین فایده ارزیابی این است که تحریم کنندگان می‌توانند با آگاهی از وضعیت انسانی در کشوری که هدف تحریم‌ها قرار دارد، در مورد نوع شرایط معافیت‌های بشردوستانه و تغییر آن‌ها با توجه به پیامدهای تحریم تصمیم درستی بگیرند.^۲

۶. تحریم‌های هدفمند (هوشمند) و مزایای آن

تحریم‌های یک‌جانبه و ثانویه موافقان و مخالفانی دارد، اما نباید اجازه داد وجود این مقوله بر پیامدهای حقوق بشری آن سایه افکند. سیستم سازمان ملل اصلاحات بسیاری را برای رسیدگی بهتر به مسائل حقوق بشر و حقوقی در طراحی و اجرای تحریم‌ها طراحی کرده است. نگرانی‌های مشابه باعث شد تا سازمان ملل تحریم‌های

1- Alexander, K. (2009). Economic sanctions. Law and Public Policy. Houndmills, Basingstoke, Hampshire [England]: Palgrave Macmillan, 359.

۲- رستمی، حجت؛ کفایی فر، محمد علی (۱۳۹۹). ارزیابی مشروعیت تحریم‌های ایالات متحده آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران با تمرکز بر تحریم‌های هوانوردی و نظام حقوق بین‌المللی بشر، پژوهش‌های سیاسی و بین‌المللی، سال یازدهم، شماره ۴۵، ص ۵۲

جامع و همه‌جانبه را به نفع تحریم‌های هدفمند کنار بگذارد؛ که از آن به‌عنوان «تحریم‌های هوشمند» یاد می‌شود، اما ثابت‌شده است که حتی دستگاه‌های هوشمند نیز می‌توانند به‌عنوان ابزار ناکارآمد باشند و ناگزیر خسارت‌های جانبی ایجاد کنند.

اجتناب از تحریم‌های هدفمند آسان‌تر است و بنابراین مزایای آن‌ها می‌تواند راحت‌تر به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم به دیگران (هدف‌ها) منتقل شود. ادعای مؤثر بودن تحریم‌های هوشمند نیز تحریف واقعیت به‌واسطه تمایل کاذب دولت‌های غربی برای تشدید تحریم‌ها برای اهداف شخصی است و آن‌ها را به اقدامات تحریمی در بخش‌ها تبدیل می‌کند که واکنش همه را به دنبال خواهد داشت، اما همین تحریم‌های هوشمند گاهی اوقات می‌تواند باعث شود. مشکلات تحریم‌های فراگیر این بار تحت عنوان تحریم‌های هوشمند به دلیل ناهمگونی تحریم‌های متعدد (در عدم انسجام آن‌ها) رخ می‌دهد.^۱

رژیم تحریم‌های یک‌جانبه، به اینکه تمامی (موازین) ابعاد حقوق بشری را تحت تأثیر منفی خود قرار بدهند، ادامه می‌دهند. ابعادی همچون حق بر زندگی، حق بر سلامت، حق بر آموزش، حق بر (یک سطح) استاندارد کافی از زندگی، شامل غذا، لباس، خانه و مراقبت پزشکی (قطعه‌نامه مجمع عمومی، حقوق بشر و اقدامات اکراهی، سازمان ملل متحد، ۲۰۱۵). همان‌طور که در سطور قبلی هم اشاره شد، شورای امنیت که بعد از نتایج فجیع تحریم‌های جامع، از برآورد تأثیر تحریم‌ها استفاده می‌کند (به این معنا که هر تحریم به چه اندازه‌ای مؤثر بوده است).

۷. تحریم‌های آمریکا علیه ایران و مسئله حقوق بشر

«کمیسیون حقوق بین‌الملل» فشار شدید اقتصادی یا سیاسی را که برای به‌مخاطره افکندن تمامیت ارضی یا استقلال سیاسی یک دولت صورت می‌گیرد، از جمله اقدامات متقابل غیرقانونی به‌شمار آورده است. با این توضیح می‌توان مدعی شد که اقدامات ایالات متحده آمریکا علیه دولت و ملت ایران حتی به فرض آنکه در مقام اقدام متقابل، یعنی در واکنش به اعمال متخلفانه موردادعا - انجام‌شده باشد، شرایط قانونی لازم را رعایت نکرده و به‌منزله وسیله‌ای نامشروع برای نیل به هدفی که مشروع جلوه داده‌شده است، ارزیابی می‌شود.^۲

یکی از حوزه‌هایی که حقوق بشر در ایران به‌شدت تحت تأثیر تحریم‌ها قرار گرفته،

1- Jones, L. Societies under Siege: Exploring How International Economic Sanctions (Do Not) Work (Oxford: Oxford University Press, 2015), p. 184

۲- خلف رضایی، حسین (۱۳۹۴). ظرفیت‌های حقوق بین‌الملل برای دفاع اقتصادی جمهوری اسلامی ایران در مقابل تحریم‌های ایالات متحده آمریکا، فصلنامه آفاق امنیت، سال هشتم، شماره ۲۹، ص ۱۱۹

وضعیت معیشتی و معیشتی آنهاست؛ و تحریم‌های یک‌جانبه علیه ایران در سال‌های اخیر پیامدهای منفی بر اقتصاد ایران و معیشت مردم عادی داشته است.^۱

اعمال چنین تحریم‌هایی برخلاف موازین حقوق بین‌الملل است و حتی می‌توان آن را مصداق بارز تروریسم اقتصادی دانست که با انگیزه‌های سیاسی و ایجاد نگرانی، ترس و وحشت و سلب آرامش مردم در جامعه انجام می‌شود.^۲

مقامات ایران طی سه سال اخیر بر این عقیده پای فشرده‌اند که تحریم‌های اقتصادی آمریکا «جنایت علیه بشریت» است. این مدعا به‌ویژه پس‌از آن تقویت شد که وزیر خارجه آمریکا در توییت از ضرورت به گرسنگی کشاندن مردم ایران برای مقابله با دولت ایران نوشت. نکته مهم در مورد تحریم ایران این است که آمریکا همواره مدعی است که تحریم‌ها بر زندگی مردم داخل ایران و حقوق آن‌ها تأثیری ندارد و غذا، دارو، تجهیزات پزشکی و نظایر آن‌که مستقیماً به زندگی آن‌ها ارتباط دارد، هدف تحریم نیست. در اینجا لازم به ذکر است که همان‌طور که در بحث تحریم‌ها اشاره شد، شدت تحریم‌های اقتصادی علیه ایران به حدی است که هرگونه تراکنش بانکی با ایران عواقب و آثار مخربی برای کشور یا شرکت مبدأ دارد؛ بنابراین این کشورها یا شرکت‌ها از هرگونه معامله با ایران اجتناب می‌کنند. این در حالی است که اqlام ذکرشده نیز از جمله کالاهایی است که مشمول تحریم‌های سختگیرانه بوده و عملاً به دست ایرانی‌ها نمی‌رسد.

۸. اصل انسانی بودن تحریم‌های هوشمند آمریکا علیه ایران

یکی از اصول اساسی تحریم‌ها، «انسانی بودن» آن است. این مؤلفه به‌طور خاص به موضوع حقوق بشر اختصاص دارد و با آن مرتبط است. لازم به ذکر است که «اصل انسانی بودن تحریم‌های اقتصادی یکی از تحولات مهم معاصر در عرصه حقوق بین‌الملل، انسان‌سازی آن است. معنای انسان‌سازی این است که این حقوق باید در خدمت بشریت و انسان باشد. به عبارت دقیق‌تر، انسان باید خط قرمز این حقوق باشد در این راستا برخی از قوانین حقوق بشری به‌عنوان قواعد اجباری توصیف‌شده‌اند که نه شورای امنیت و نه کشور خاصی نمی‌توانند اقدامی انجام دهند؛ که ناقض این قوانین است که از آن به‌عنوان یک تعهد عمومی تعبیر می‌شود؛ بنابراین می‌توان گفت این اصل ریشه در حقوق بین‌الملل عام دارد و مفهوم کلی آن این است که همه اقدامات کشورها

۱- انصاری معین، پرویز (۱۳۸۹). مصونیت قضایی دولت‌ها و اموال آن‌ها، تهران، انتشارات میزان، ص ۲۷۹
 ۲- حیدر قلی زاده، جعفر، قائم پناه، صمد (۱۳۹۷). مسئولیت بین‌المللی دولت ایالات متحده آمریکا از اعمال تحریم‌های یک‌جانبه علیه جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، سال چهاردهم، شماره ۴۳، ص ۴۸

و دیگر موجودیت‌ها در حوزه تقنینی، اجرایی و قضائی منجر به حمایت از حقوق بشر و ترویج آن شود.^۱ بنابراین در بحث تحریم‌های آمریکا علیه ایران، اولین موضوعی که از منظر حقوق بشر باید به آن اشاره کرد، «انسانیت» در مقابل «غیرانسانی بودن» این تحریم‌ها است. در اینجا لازم به ذکر است که «اگرچه در اکثر تحریم‌های اعمال‌شده توسط آمریکا، اکثریت جمعیت غیرنظامی ایران در معرض فشار قابل‌ملاحظه‌ای ناشی از تحریم‌ها قرار داشتند، اما شواهدی مبنی بر قصد مخالفت با جمعیت غیرنظامی ناشی از تحریم‌ها وجود ندارد. البته این به‌هیچ‌وجه به معنای تأیید تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا علیه ایران ازجمله دسترسی به حق زندگی، سلامتی و برخورداری از حداقل استانداردهای زندگی نیست تحریم‌ها غذا، پوشاک و حق گرسنگی را که نمونه‌های بارز حقوق بشر هستند به خطر انداخته است. البته باید توجه داشت که عموماً آثار تحریم‌ها بر حوزه سلامت به‌ندرت واردات و توزیع کالاهای اساسی قابل مشاهده است».^۲

۹. تحریم‌های هوشمند آمریکا و تضییع حق حیات در ایران

اگرچه حق حیات یکی از حقوق نسل اول است و این پژوهش متعلق به نسل دوم حقوق بشر است، اما گستردگی مصادیق حق حیات به‌عنوان اساسی‌ترین حقوق بشر به حدی است که برخی از آن‌ها در صورت تجاوز به آن‌ها کاملاً نقض شود. تحریم‌های آمریکا نیز به‌وضوح این دو حق را نقض میکند. این حق در ماده ۳ اعلامیه جهانی حقوق بشر و همچنین ماده ۶ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، ماده ۶ کنوانسیون حقوق کودک و بسیاری از اسناد بین‌المللی دیگر مورد تأکید قرار گرفته است. توسط همه کشورها به‌عنوان یک حق ذاتی بشر حمایت‌شده است. در یک تعبیر کلی، حق حیات محدود به حمایت از جان افراد نیست، بلکه شامل حق غذا، حق مسکن، حق سلامت، حق دارو و غیره می‌شود. همچنین شامل توانعی برای این حق است. ازجمله این کارکردها موضوعات بسیار مهمی مانند حق حیات است که کمیته حقوق بشر سازمان ملل اساساً تفسیر مضیق حق حیات را رد کرده و تفسیر گسترده آن را به رسمیت می‌شناسد و دامنه این تفسیر به نسل‌های دیگر حقوق بشر نیز می‌رسد که نمونه‌هایی از آن ذکر شد. تحریم‌ها آثار فاجعه باری بر حق حیات دارند که به‌یقین از قواعد آمره و تخطی ناپذیر است، در بسیاری از تحریم‌ها به‌ویژه در تحریم‌های جامع، تضییع حق حیات

۱- رستمی، حجت، کفایی فر، محمد علی (۱۳۹۹). ارزیابی مشروعیت تحریم‌های ایالات‌متحده آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران با تمرکز بر تحریم‌های هوانوردی و نظام حقوق بین‌المللی بشر، پژوهش های سیاسی و بین‌المللی، سال یازدهم، شماره ۴۵، ص ۲۲۱

۲- زمانی، قاسم، فرحی، حسین و شهبازی، آرامش (۱۳۹۵). تحریم‌های یک‌جانبه علیه ایران از منظر حقوق بین‌الملل کیفری: جنایت علیه بشریت؟ مجله پژوهش های حقوق جزا و جرم‌شناسی، دوره چهارم، شماره ۷، ص ۹۸

انکارپذیر است، چراکه خاطر سبب گسترش بیماری و افزایش میزان مرگ و میر می شود.^۱

۱۰. تحریم های یک جانبه و حق بر سلامت

تحریم های یک جانبه آمریکا بر کاهش توانایی ایران برای ایفای تعهداتش به موجب میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی به خصوص حق بر سلامت مؤثر بوده است. در سال ۲۰۲۱ علاوه بر رنج حاصل از تحریم ها و کمبود و گرانی غذا و داروها و اقلام بهداشتی و کشاورزی، شاهد بحرانی دیگر در جهان بودیم و آن پاندمیک ویروس کووید ۱۹ بوده است که سلامت همه مردم جهان را تهدید می کرد. میلیون ها نفر به این بیماری مبتلا شدند و هزاران نفر به علت این بیماری از دنیا رفتند. کمبود ماسک و دارو و از دست دادن شغل برای مردم رنج آور بوده است و گرانی ناشی از تحریم های یک جانبه آمریکا برای برخی از کشورها از جمله ایران، وضعیت حقوق بشر را در دسترسی به بهداشت، سلامت، غذا، دارو، آموزش و... به مخاطره افکنده بود.

خانم الن دوهان گزارشگر سازمان ملل، آثار منفی اقدامات قهری یک جانبه بر حقوق بشر شورای حقوق بشر، طی گزارشی در مورد آثار منفی تحریم های یک جانبه در شرایط اضطراب پاندمیک کووید ۱۹ از نظر دسترسی به دارو و اقلام بهداشتی و تهدید این امر بر جان انسان ها، از تمامی کشورها خواست با کمک و همکاری یکدیگر گام های مؤثری در جهت نجات جان انسان ها و کاهش الام ناشی از بیماری و تحریم ها بردارند. وی خواستار رفع یا لااقل تعلیق تحریم های یک جانبه و رفع تحریم بر ارسال کالاهای بشردوستانه مانند دارو، تجهیزات پزشکی و بیمارستانی، غذا و رفع موانع انتقال پول و اسناد اعتباری شده است تا کشورها توانایی بیشتری در مواجهه با پاندمیک داشته باشند. وی در ۳۰ آوریل ۲۰۲۰ طی یک بیانیه عمومی از ایالات متحده خواست که تحریم های مالی و اقتصادی علیه کوبا که مانع از ارسال کمک های انسان دوستانه به سیستم سلامت این کشور برای مقابله با کووید ۱۹ بود، لغو نماید و از اقدامات قهری باهدف ایجاد موانع تجاری و ممنوعیت تعرفه ها، سهمیه ها و اقدامات غیرتعرفه ای از جمله اقداماتی که از خرید داروها و غذا و تجهیزات پزشکی و سایر ملزومات ممانعت می کند، صرف نظر نماید.

۱- گودرزی، ساناز (۱۳۹۶). بررسی تأثیر تحریم های غرب بر حقوق بشر و حقوق زنان، فصلنامه صیانت از حقوق زنان، سال سوم، شماره ۹، ص ۱۳۶

۲- سید قاسم زمانی، نشست علمی ابعاد حقوقی قرار موقت دیوان بین المللی دادگستری در پرونده ج. ا. علیه آمریکا، دانشگاه علامه طباطبائی (۲۲ مهر ۱۳۹۷).

۱۱. تحریم های امریکا و تضييع حق آموزش

حق تحصیل یک حق انسانی است که باید بدون توجه به مکان و زمان و مسائلی مانند زبان، مذهب، نژاد، جنسیت و قومیت توسط دولت ها حمایت شود. این حق در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و هم چنین اسناد حقوق بشر حمایت شده است. اساسی ترین مؤلفه حق بر آموزش، توانایی همه اعضای جامعه برای دسترسی به آموزش بدون هیچ گونه تبعیض است. عوامل مختلفی مانند موقعیت جغرافیایی، هزینه، زبان و در دسترس بودن منابع آموزشی و یادگیری در دسترسی به آموزش نقش دارند. علاوه بر این، آموزش مختص کودکان خردسال نیست، اما حداقل سطح تحصیلات برای همه سنین ضروری است.^۱ حق آموزش یکی از حقوق بشر نسل دوم است؛ بنابراین میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی حق هر فردی است. ماده ۱۳ میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به این حق اشاره کرده و دسترسی به آموزش را به رسمیت می شناسد. آموزش باید در جهت رشد کامل شخصیت انسانی و تقویت احترام به حقوق بشر و آزادی های اساسی باشد. برای این منظور، کشورهای طرف میثاق متعهد شده اند که آموزش ابتدایی را اجباری و رایگان برای همه قرار دهند. جهانی شدن آموزش متوسطه و هم چنین آموزش تحت محدودیت های شدید به دلیل مشکلات اقتصادی و نبود بودجه لازم و کافی نیز از جمله تعهدات کشورهای عضو میثاق است. نظام آموزشی هر کشوری که دچار اختلال جدی شود و حق قشر بزرگی از مردم به ویژه کودکان و نوجوانان برای دسترسی به آموزش و خدمات کافی در این زمینه نقض شود.

۱۲. تحریم های امریکا و تضييع حق توسعه

دستیابی به توسعه همواره یکی از آرزوهای جوامع ملی و بین المللی بوده است. با درک اهمیت اساسی توسعه به عنوان زیرساخت و پیش نیاز تحول جوامع، این بوده است.^۲ بنابراین حق توسعه یک حق مسلم و انکارناپذیر است. حق توسعه نیز حقی است که می تواند ارتباط تنگاتنگی با نسل دوم حقوق بشر داشته باشد. زمانی که کشوری نتواند مسیر توسعه را طی کند و به دلیل عوامل داخلی یا خارجی مانند تحریم ها از مسیر توسعه منحرف شود، مسیر احقاق حقوق خود و در موارد دیگر حقوق بشر تنگ می شود. توسعه اقتصادی خود منجر به اشتغال و تأمین حق کار و در نتیجه حق تأمین اجتماعی می شود و تأثیر مستقیم و غیرمستقیم بر حق تحصیل و حتی سایر حقوق اقتصادی نیز خواهد داشت.

۱- یزدان فام، محمود (۱۳۹۰) روند و ویژگی های تحریم های بین المللی و یک جانبه علیه ایران، تهران: نشر پژوهشکده مطالعات راهبردی، ص ۳۱۶

۲- سلیمی ترکمانی، حجت (۱۳۹۷). حق بر توسعه به مثابه ی حقی بشری در گستره حقوق بین الملل انرژی، فصلنامه مطالعات حقوق انرژی، دوره چهارم، شماره ۲، ص ۴۰۶

دسته ای از تحریم‌ها هستند که توسط ایالات متحده بر برخی صنایع و فعالیت‌های اقتصادی جمهوری اسلامی ایران اعمال شده اند که اکثراً این دسته از تحریم‌ها هستند.

۱۳. تحریم‌های امریکا و تضییع حق بر شغل و فعالیت اقتصادی مردم ایران

درحالی که دسترسی به اشتغال یک حق بشری است که در اعلامیه های حقوق بشر ذکر شده است، تحریم‌های اقتصادی منجر به از دست رفتن گسترده فرصت‌های شغلی در جامعه می شود. تحت تحریم‌ها، دولت‌ها توانایی نسبی خود را برای مهار بیکاری و ایجاد شغل از دست می دهند. از سوی دیگر افزایش هزینه‌ها که باعث کاهش قدرت خرید عمومی و به تبع آن تقاضا در جامعه می شود، تولیدکنندگان را مجبور به اخراج کارگران می کند.

لازم به ذکر است که در ماده ۲۳ و ماده ۲۵ اعلامیه حقوق بشر شرایط مناسب برای انجام فعالیت های اقتصادی جهت رفع نیازهای اساسی مردم را چنین بیان شده است: «بند اول ماده ۲۳: هر کس حق دارد کار کند، کار خود را آزادانه انتخاب نماید، شرایط منصفانه و رضایت بخشی برای کار خواستار باشد و در مقابل بیکاری مورد حمایت قرار گیرد». همچنین در بند اول ماده ۲۵ آمده است: «هر کس حق دارد که سطح زندگی، سلامتی و رفاه خود و خانواده اش را از حیث خوراک و مسکن و مراقبت های طبی و خدمات لازم اجتماعی تامین کند و هم چنین حق دارد که در موقع بیکاری، بیماری، نقص اعضا، بیوهگی، پیری یا در تمام آبرومندانه زندگی برخوردار شود»^۱. موارد دیگری که به علل خارج از اراده انسان، وسایل امرار معاش از بین رفته باشد، از شرایط بین المللی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در مواد ۷، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۱، ۵۲، ۵۳، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۶۱، ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۶۸، ۶۹، ۷۰، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۵۹، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۲۹۳، ۲۹۴، ۲۹۵، ۲۹۶، ۲۹۷، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۴۷، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۲۹، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۶، ۴۹۷، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۴۰، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۵۲، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۶۸، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۷۳، ۵۷۴، ۵۷۵، ۵۷۶، ۵۷۷، ۵۷۸، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۸۲، ۵۸۳، ۵۸۴، ۵۸۵، ۵۸۶، ۵۸۷، ۵۸۸، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۵۹۶، ۵۹۷، ۵۹۸، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۱۲، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۲۳، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۶۰، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۶۴، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۷۵، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۸۰، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۸۸، ۶۸۹، ۶۹۰، ۶۹۱، ۶۹۲، ۶۹۳، ۶۹۴، ۶۹۵، ۶۹۶، ۶۹۷، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۰۲، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۳۶، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۴۵، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۶۸، ۷۶۹، ۷۷۰، ۷۷۱، ۷۷۲، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۷۶، ۷۷۷، ۷۷۸، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۷۸۶، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۳، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۰۳، ۸۰۴، ۸۰۵، ۸۰۶، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۵، ۸۲۶، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۴۷، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۵۶، ۸۵۷، ۸۵۸، ۸۵۹، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۶۲، ۸۶۳، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۷۱، ۸۷۲، ۸۷۳، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۷۶، ۸۷۷، ۸۷۸، ۸۷۹، ۸۸۰، ۸۸۱، ۸۸۲، ۸۸۳، ۸۸۴، ۸۸۵، ۸۸۶، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۱، ۸۹۲، ۸۹۳، ۸۹۴، ۸۹۵، ۸۹۶، ۸۹۷، ۸۹۸، ۸۹۹، ۹۰۰، ۹۰۱، ۹۰۲، ۹۰۳، ۹۰۴، ۹۰۵، ۹۰۶، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۰۹، ۹۱۰، ۹۱۱، ۹۱۲، ۹۱۳، ۹۱۴، ۹۱۵، ۹۱۶، ۹۱۷، ۹۱۸، ۹۱۹، ۹۲۰، ۹۲۱، ۹۲۲، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۲۶، ۹۲۷، ۹۲۸، ۹۲۹، ۹۳۰، ۹۳۱، ۹۳۲، ۹۳۳، ۹۳۴، ۹۳۵، ۹۳۶، ۹۳۷، ۹۳۸، ۹۳۹، ۹۴۰، ۹۴۱، ۹۴۲، ۹۴۳، ۹۴۴، ۹۴۵، ۹۴۶، ۹۴۷، ۹۴۸، ۹۴۹، ۹۵۰، ۹۵۱، ۹۵۲، ۹۵۳، ۹۵۴، ۹۵۵، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۵۸، ۹۵۹، ۹۶۰، ۹۶۱، ۹۶۲، ۹۶۳، ۹۶۴، ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۶۸، ۹۶۹، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۲، ۹۷۳، ۹۷۴، ۹۷۵، ۹۷۶، ۹۷۷، ۹۷۸، ۹۷۹، ۹۸۰، ۹۸۱، ۹۸۲، ۹۸۳، ۹۸۴، ۹۸۵، ۹۸۶، ۹۸۷، ۹۸۸، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۱، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۰۴، ۱۰۰۵، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۰۸، ۱۰۰۹، ۱۰۱۰، ۱۰۱۱، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۱۴، ۱۰۱۵، ۱۰۱۶، ۱۰۱۷، ۱۰۱۸، ۱۰۱۹، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۲۲، ۱۰۲۳، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱، ۱۰۳۲، ۱۰۳۳، ۱۰۳۴، ۱۰۳۵، ۱۰۳۶، ۱۰۳۷، ۱۰۳۸، ۱۰۳۹، ۱۰۴۰، ۱۰۴۱، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳، ۱۰۴۴، ۱۰۴۵، ۱۰۴۶، ۱۰۴۷، ۱۰۴۸، ۱۰۴۹، ۱۰۵۰، ۱۰۵۱، ۱۰۵۲، ۱۰۵۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۵۶، ۱۰۵۷، ۱۰۵۸، ۱۰۵۹، ۱۰۶۰، ۱۰۶۱، ۱۰۶۲، ۱۰۶۳، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵، ۱۰۶۶، ۱۰۶۷، ۱۰۶۸، ۱۰۶۹، ۱۰۷۰، ۱۰۷۱، ۱۰۷۲، ۱۰۷۳، ۱۰۷۴، ۱۰۷۵، ۱۰۷۶، ۱۰۷۷، ۱۰۷۸، ۱۰۷۹، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۰۸۴، ۱۰۸۵، ۱۰۸۶، ۱۰۸۷، ۱۰۸۸، ۱۰۸۹، ۱۰۹۰، ۱۰۹۱، ۱۰۹۲، ۱۰۹۳، ۱۰۹۴، ۱۰۹۵، ۱۰۹۶، ۱۰۹۷، ۱۰۹۸، ۱۰۹۹، ۱۱۰۰، ۱۱۰۱، ۱۱۰۲، ۱۱۰۳، ۱۱۰۴، ۱۱۰۵، ۱۱۰۶، ۱۱۰۷، ۱۱۰۸، ۱۱۰۹، ۱۱۱۰، ۱۱۱۱، ۱۱۱۲، ۱۱۱۳، ۱۱۱۴، ۱۱۱۵، ۱۱۱۶، ۱۱۱۷، ۱۱۱۸، ۱۱۱۹، ۱۱۲۰، ۱۱۲۱، ۱۱۲۲، ۱۱۲۳، ۱۱۲۴، ۱۱۲۵، ۱۱۲۶، ۱۱۲۷، ۱۱۲۸، ۱۱۲۹، ۱۱۳۰، ۱۱۳۱، ۱۱۳۲، ۱۱۳۳، ۱۱۳۴، ۱۱۳۵، ۱۱۳۶، ۱۱۳۷، ۱۱۳۸، ۱۱۳۹، ۱۱۴۰، ۱۱۴۱، ۱۱۴۲، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۴۵، ۱۱۴۶، ۱۱۴۷، ۱۱۴۸، ۱۱۴۹، ۱۱۵۰، ۱۱۵۱، ۱۱۵۲، ۱۱۵۳، ۱۱۵۴، ۱۱۵۵، ۱۱۵۶، ۱۱۵۷، ۱۱۵۸، ۱۱۵۹، ۱۱۶۰، ۱۱۶۱، ۱۱۶۲، ۱۱۶۳، ۱۱۶۴، ۱۱۶۵، ۱۱۶۶، ۱۱۶۷، ۱۱۶۸، ۱۱۶۹، ۱۱۷۰، ۱۱۷۱، ۱۱۷۲، ۱۱۷۳، ۱۱۷۴، ۱۱۷۵، ۱۱۷۶، ۱۱۷۷، ۱۱۷۸، ۱۱۷۹، ۱۱۸۰، ۱۱۸۱، ۱۱۸۲، ۱۱۸۳، ۱۱۸۴، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶، ۱۱۸۷، ۱۱۸۸، ۱۱۸۹، ۱۱۹۰، ۱۱۹۱، ۱۱۹۲، ۱۱۹۳، ۱۱۹۴، ۱۱۹۵، ۱۱۹۶، ۱۱۹۷، ۱۱۹۸، ۱۱۹۹، ۱۲۰۰، ۱۲۰۱، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳، ۱۲۰۴، ۱۲۰۵، ۱۲۰۶، ۱۲۰۷، ۱۲۰۸، ۱۲۰۹، ۱۲۱۰، ۱۲۱۱، ۱۲۱۲، ۱۲۱۳، ۱۲۱۴، ۱۲۱۵، ۱۲۱۶، ۱۲۱۷، ۱۲۱۸، ۱۲۱۹، ۱۲۲۰، ۱۲۲۱، ۱۲۲۲، ۱۲۲۳، ۱۲۲۴، ۱۲۲۵، ۱۲۲۶، ۱۲۲۷، ۱۲۲۸، ۱۲۲۹، ۱۲۳۰، ۱۲۳۱، ۱۲۳۲، ۱۲۳۳، ۱۲۳۴، ۱۲۳۵، ۱۲۳۶، ۱۲۳۷، ۱۲۳۸، ۱۲۳۹، ۱۲۴۰، ۱۲۴۱، ۱۲۴۲، ۱۲۴۳، ۱۲۴۴، ۱۲۴۵، ۱۲۴۶، ۱۲۴۷، ۱۲۴۸، ۱۲۴۹، ۱۲۵۰، ۱۲۵۱، ۱۲۵۲، ۱۲۵۳، ۱۲۵۴، ۱۲۵۵، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷، ۱۲۵۸، ۱۲۵۹، ۱۲۶۰، ۱۲۶۱، ۱۲۶۲، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۶۵، ۱۲۶۶، ۱۲۶۷، ۱۲۶۸، ۱۲۶۹، ۱۲۷۰، ۱۲۷۱، ۱۲۷۲، ۱۲۷۳، ۱۲۷۴، ۱۲۷۵، ۱۲۷۶، ۱۲۷۷، ۱۲۷۸، ۱۲۷۹، ۱۲۸۰، ۱۲۸۱، ۱۲۸۲، ۱۲۸۳، ۱۲۸۴، ۱۲۸۵، ۱۲۸۶، ۱۲۸۷، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹، ۱۲۹۰، ۱۲۹۱، ۱۲۹۲، ۱۲۹۳، ۱۲۹۴، ۱۲۹۵، ۱۲۹۶، ۱۲۹۷، ۱۲۹۸، ۱۲۹۹، ۱۳۰۰، ۱۳۰۱، ۱۳۰۲، ۱۳۰۳، ۱۳۰۴، ۱۳۰۵، ۱۳۰۶، ۱۳۰۷، ۱۳۰۸، ۱۳۰۹، ۱۳۱۰، ۱۳۱۱، ۱۳۱۲، ۱۳۱۳، ۱۳۱۴، ۱۳۱۵، ۱۳۱۶، ۱۳۱۷، ۱۳۱۸، ۱۳۱۹، ۱۳۲۰، ۱۳۲۱، ۱۳۲۲، ۱۳۲۳، ۱۳۲۴، ۱۳۲۵، ۱۳۲۶، ۱۳۲۷، ۱۳۲۸، ۱۳۲۹، ۱۳۳۰، ۱۳۳۱، ۱۳۳۲، ۱۳۳۳، ۱۳۳۴، ۱۳۳۵، ۱۳۳۶، ۱۳۳۷، ۱۳۳۸، ۱۳۳۹، ۱۳۴۰، ۱۳۴۱، ۱۳۴۲، ۱۳۴۳، ۱۳۴۴، ۱۳۴۵، ۱۳۴۶، ۱۳۴۷، ۱۳۴۸، ۱۳۴۹، ۱۳۵۰، ۱۳۵۱، ۱۳۵۲، ۱۳۵۳، ۱۳۵۴، ۱۳۵۵، ۱۳۵۶، ۱۳۵۷، ۱۳۵۸، ۱۳۵۹، ۱۳۶۰، ۱۳۶۱، ۱۳۶۲، ۱۳۶۳، ۱۳۶۴، ۱۳۶۵، ۱۳۶۶، ۱۳۶۷، ۱۳۶۸، ۱۳۶۹، ۱۳۷۰، ۱۳۷۱، ۱۳۷۲، ۱۳۷۳، ۱۳۷۴، ۱۳۷۵، ۱۳۷۶، ۱۳۷۷، ۱۳۷۸، ۱۳۷۹، ۱۳۸۰، ۱۳۸۱، ۱۳۸۲، ۱۳۸۳، ۱۳۸۴، ۱۳۸۵، ۱۳۸۶، ۱۳۸۷، ۱۳۸۸، ۱۳۸۹، ۱

۱۴. تحریم های آمریکا و تضییع حق تعیین سرنوشت

باید اذعان داشت که منابع حقوقی بین المللی بیشتر به ویژگی های حق تعیین سرنوشت اشاره می کنند؛ بنابراین تحریم ها به عنوان ابزاری که ذاتا مجازات غیرنظامی محسوب می شود این اصل را نفی می کند؛ زیرا ملت هدف را مجبور به انجام کاری می کند که نمی خواهد. تحریم های غرب به ویژه آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران باهدف تغییر افکار ایرانیان نسبت به ارتشی که ایجاد کرده اند یا انرژی هسته ای که اکنون بخشی از هویت آنها شده است. این بدون شک نقض حق تعیین سرنوشت آنها در زمینه های سیاسی و اقتصادی است.^۱

۱۵. نتیجه گیری

تحریم های یکجانبه آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران به عنوان یکی از چالش های جدی در عرصه حقوق بشر و توسعه اقتصادی، تأثیرات عمیق و گسترده ای بر زندگی مردم و ساختار اقتصادی کشور داشته است. این تحریم ها، به ویژه در زمینه دسترسی به دارو و خدمات بهداشتی، به وضوح نقض حقوق بشر را به نمایش می گذارند. با وجود اینکه در اسناد بین المللی به طور مستقیم به تحریم غذا و دارو اشاره نشده است، اما اعمال تحریم های شدید بر نظام بانکی و اقتصادی ایران، دسترسی مردم به دارو و مواد اولیه آن را به شدت محدود کرده است. این وضعیت نه تنها حق سلامت را تهدید می کند، بلکه به طور غیرمستقیم بر سایر حقوق بشر، از جمله حق بر کار و حق بر توسعه نیز تأثیر منفی می گذارد.

تحریم های نفتی و اقتصادی آمریکا به عنوان ابزاری برای اعمال فشار بر دولت ایران، به طور مستقیم بر حق اشتغال و فعالیت های اقتصادی آسیب می زنند. این تحریم ها موجب کاهش تولید ناخالص داخلی و افزایش نرخ بیکاری و فقر در کشور شده و به تبع آن، فاصله طبقاتی را افزایش داده و سطح مرگ و میر ناشی از عدم دسترسی به درمان و داروهای اساسی را بالا برده است. در واقع، تحریم ها به عنوان مانعی جدی در مسیر توسعه اقتصادی عمل کرده و فرصت های رشد و پیشرفت را محدود می کنند. زمانی که یک کشور نتواند در مسیر توسعه حرکت کند، احقاق حقوق بشر در سایر زمینه ها نیز با چالش های جدی مواجه می شود.

علاوه بر این، تحریم ها بر شاخص های توسعه انسانی و اقتصادی تأثیر منفی شدیدی گذاشته و به کاهش ارزش پول ملی و محدودیت در تجارت و سرمایه گذاری منجر شده است. تولید ناخالص داخلی ایران پس از خروج آمریکا از توافق برجام به شدت کاهش یافته و این روند کاهشی، نرخ تورم و قیمت های مصرف کننده

۱- قاسمی، غلامعلی و مؤیدیان، امینه (۱۳۹۹). تحریم های هسته ای آمریکا علیه ایران از منظر حق تعیین سرنوشت اقتصادی ملت ها، فصلنامه تعالی حقوق، سال یازدهم، شماره ۸، ص ۱۱۶

را به عنوان پیامدهای منفی تحریم‌ها به شدت افزایش داده است. این وضعیت اقتصادی نه تنها به تضعیف ساختار اقتصادی کشور منجر شده، بلکه به طور مستقیم بر کیفیت زندگی مردم و دسترسی آن‌ها به خدمات اساسی تأثیر گذاشته است.

در نتیجه، تحریم‌های یک جانبه آمریکا علیه ایران نه تنها به عنوان ابزاری برای فشار سیاسی عمل می‌کنند، بلکه به طور جدی حقوق بشر و توسعه انسانی را در این کشور تهدید می‌کنند. برای مقابله با این چالش‌ها، ضروری است که جامعه بین‌المللی به جای اعمال تحریم‌های یک جانبه، به دیپلماسی و گفت‌وگوهای سازنده روی آورد تا به حل و فصل مسائل حقوق بشری و اقتصادی کمک کند. این رویکرد می‌تواند به بهبود وضعیت حقوق بشر و توسعه پایدار در ایران کمک کند و زمینه‌ساز روابط دوستانه‌تر بین کشورها باشد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

Extended Abstract

The United States sanctions against the Islamic Republic of Iran are one of the key political and legal issues that have received significant attention in the years following the Islamic Revolution. These sanctions have not only led to internal turmoil and economic problems but have also had profound negative effects on the daily lives of Iranians. As a tool for compelling countries to change their behavior, sanctions can accompany human rights violations, making it crucial to examine their impacts on human rights and to seek ways to overcome this situation.

1. Comprehensive Sanctions vs. Smart Sanctions

Comprehensive sanctions refer to the complete cessation of the flow of goods and services to the targeted country, directly inflicting serious harm on large segments of the population. In contrast, smart sanctions, which have been recently introduced, are more targeted and aim at political and economic elites. These types of sanctions seek to support vulnerable social classes and are presented as a solution to the problems arising from comprehensive sanctions. However, smart sanctions may also transform into comprehensive sanctions and have negative impacts on trade relations and humanitarian assistance.

2.1. Unilateral Sanctions vs. Multilateral Sanctions

Unilateral sanctions are actions taken by one country or a group of countries against a government and are generally not authorized by the United Nations. The United States, as a leader in this area, imposes a significant portion of unilateral sanctions. In contrast, multilateral sanctions, which are imposed by multiple countries or international organizations against a common target, are usually more successful than unilateral sanctions. The legitimacy of multilateral sanctions is greater due to their approval by the United Nations Security Council, and these sanctions can more effectively achieve policy objectives.

2.2. Positive Sanctions vs. Negative Sanctions

Sanctions can be divided into two categories: positive and nega-

tive. Positive sanctions are defined as promises to grant economic benefits to the target country in exchange for changing its behavior, while negative sanctions are punitive measures intended to create or threaten economic harm to the target country. Positive sanctions can play a crucial role in international negotiations, helping to change the behavior of countries, whereas negative sanctions may lead to increased tensions and economic difficulties.

1. Primary Sanctions

Primary sanctions refer to direct restrictions imposed by the United States against individuals, companies, or other governments based on its domestic laws. These sanctions are typically justified under titles such as “national security” and “counter-terrorism” and include laws like the ILSA and the CATSA. These laws specifically address investment in Iran’s energy sector and human rights violations, granting the U.S. President powers to sanction Iranian officials. However, these sanctions face serious criticism from the perspective of international law, as they are imposed without the authorization of the United Nations Security Council and based on the domestic laws of one country, which contradicts the principle of the equality of state sovereignty.

2. Secondary Sanctions

Secondary sanctions are used as a tool to control the behavior of other countries and can have both positive and negative aspects. These sanctions allow the sanctioning country to influence the behavior of third countries and prevent harmful actions. However, these sanctions may lead to insecurity and economic instability in the target country, and in many cases, their economic impacts are greater than their political effects. Additionally, trade links and the degree of economic interdependence between countries can affect the effectiveness of sanctions.

3. Positive Aspects of Secondary Sanctions

Secondary sanctions can serve as a tool for controlling the behavior of other countries and preventing actions that undermine international peace and security. These sanctions may lead to economic insecur-

rity in the target country, and overall, economic pressures can help change the behavior of nations. However, the success of these sanctions depends on various factors, including timing, location, and defined objectives. If the sanctioning country can impose the costs of the sanctions on the target country, the likelihood of success increases.

4. Negative Aspects of Secondary Sanctions

One of the main problems with secondary sanctions is that in many cases, the objectives of the sanctions are not clearly defined, and their actual impact is overlooked. Often, these sanctions do not lead to a change in the behavior of the targeted countries and only affect the economic interests of the sanctioning country. Additionally, countries under sanctions may be able to fill the gaps created by the sanctions with the help of third countries, which reduces the impact of the sanctions on them.

5. Negative Impacts of Sanctions on Human Rights

Sanctions can have significant negative effects on the economy of the target country and the living conditions of its people, potentially leading to human rights violations. These impacts can manifest directly, such as through restricted access to food and medicine, or indirectly, through violations of political rights. Repressive governments may use sanctions as an excuse to intensify the suppression of dissent. Evaluating the negative effects of sanctions on human rights can help sanctioning countries make better decisions regarding humanitarian exemptions based on the human situation in the target country.

6. Targeted (Smart) Sanctions and Their Benefits

Targeted sanctions, known as “smart sanctions,” are designed to minimize harm to civilian populations while focusing on political and economic elites. These sanctions are generally introduced as tools to control the behavior of other countries and prevent harmful actions. However, they can also create problems due to a lack of coherence and coordination in their implementation, which can indirectly impact human rights negatively. Furthermore, these sanc-

tions may be easily circumvented by the target countries, and their effects may be transferred directly or indirectly to others.

7. U.S. Sanctions Against Iran and the Human Rights Issue

The unilateral U.S. sanctions against Iran, especially in recent years, have had severe negative impacts on the living conditions and economy of the Iranian people. These sanctions are described as illegal actions based on political pressures and can be considered a form of economic terrorism. Iranian officials regard these sanctions as “crimes against humanity” and believe that these actions particularly negatively affect the daily lives of people and limit their access to essential goods such as food and medicine.

8. The Humanitarian Principle of U.S. Smart Sanctions Against Iran

The humanitarian principle of sanctions is presented as one of the fundamental principles of human rights, aiming to support and promote human rights. However, U.S. sanctions against Iran directly impact the lives of civilians and threaten human rights due to economic pressures. Although U.S. officials claim that these sanctions do not affect the lives of people, the reality shows that these sanctions seriously harm the right to life, health, and minimum standards of living.

9. U.S. Smart Sanctions and the Violation of the Right to Life in Iran

The right to life is emphasized as one of the fundamental human rights in international documents, and U.S. sanctions violate this right. These sanctions not only directly affect individuals' lives but can also lead to increased illness and mortality due to shortages of medicine and healthcare services. Moreover, sanctions can indirectly impact other human rights and put various generations of human rights at risk.

10. Unilateral Sanctions and the Right to Health

Unilateral U.S. sanctions have seriously affected Iran's ability to meet the health and medical needs of its people. These sanctions have led to shortages of medicine and medical equipment, particularly in critical situations like the COVID-19 pandemic, jeopardizing the health

status of the population. Reports indicate that these sanctions directly impact access to healthcare services and can threaten human lives.

11. U.S. Sanctions and the Violation of the Right to Education

The right to education is a fundamental human right that should be supported without discrimination. U.S. sanctions have negatively impacted Iran's educational system, limiting access to education for many individuals, especially children and adolescents. These sanctions can directly affect the quality of education and educational opportunities, thereby impacting the future of upcoming generations.

12. U.S. Sanctions and the Violation of the Right to Development

The right to development is recognized as one of the fundamental human rights, and sanctions can significantly hinder countries from achieving sustainable development. These sanctions have particularly negatively impacted Iran's economy and disrupted its development path. The inability to achieve economic development can directly affect other human rights and limit opportunities for growth and progress.

13. U.S. Sanctions and the Violation of the Right to Work and Economic Activity of the Iranian People

Economic sanctions have led to a reduction in job opportunities and an increase in unemployment in Iran. These sanctions directly impact the government's ability to create jobs and control unemployment, and due to rising costs, public purchasing power has decreased. This situation not only harms human rights but also significantly negatively affects the quality of life for the people.

14. U.S. Sanctions and the Violation of the Right to Self-Determination

Sanctions, as a tool for civilian punishment, violate the right to self-determination of nations. U.S. sanctions against Iran are particularly aimed at changing public opinion and domestic policies in this country, directly affecting the right of the Iranian people to self-determi-

nation. These sanctions not only act as a tool for political pressure but also seriously threaten human rights and human development.

15. Conclusion

The unilateral U.S. sanctions against the Islamic Republic of Iran represent a significant challenge in the realm of human rights and economic development, having profound and widespread effects on the lives of people and the economic structure of the country. These sanctions, particularly regarding access to medicine and healthcare services, clearly demonstrate human rights violations and indirectly impact other human rights negatively. To address these challenges, it is essential for the international community to move towards diplomacy and constructive dialogue instead of imposing unilateral sanctions, thereby helping to resolve human rights and economic issues.

۱. انصاری معین، پرویز (۱۳۸۹). مصونیت قضایی دولت ها و اموال آن ها، تهران، انتشارات میزان
۲. جیل، آمپارو سان خوزه (۱۳۷۹). مسئولیت بین المللی دولت ها در قبال نقض حقوق بشر، ترجمه: بیگ زاده، ابراهیم، مجله تحقیقات حقوقی، شماره ۳۰-۲۹
۳. حیدر قلی زاده، جعفر، قائم پناه، صمد (۱۳۹۷). مسئولیت بین المللی دولت ایالات متحده آمریکا از اعمال تحریم های یک جانبه علیه جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، سال چهاردهم، شماره ۴۳
۴. خلف رضایی، حسین (۱۳۹۴). ظرفیت های حقوق بین الملل برای دفاع اقتصادی جمهوری اسلامی ایران در مقابل تحریم های ایالات متحده آمریکا، فصلنامه آفاق امنیت، سال هشتم، شماره ۲۹
۵. ذاکر حسین، محمد هادی (۱۴۰۰). تعقیب تحریم های اقتصادی به عنوان جنایت علیه بشریت، مطالعات حقوق عمومی دانشگاه تهران، دوره پنجاه و یکم، شماره ۲
۶. رستمی، حجت؛ کفایی فر، محمد علی (۱۳۹۹). ارزیابی مشروعیت تحریم های ایالات متحده آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران با تمرکز بر تحریم های هوانوردی و نظام حقوق بین المللی بشر، پژوهش های سیاسی و بین المللی، سال یازدهم، شماره ۴۵
۷. زمانی، قاسم؛ فرحی، حسین و شهبازی، آرامش (۱۳۹۵). تحریم های یک جانبه علیه ایران از منظر حقوق بین الملل کیفری: جنایت علیه بشریت؟ مجله پژوهش های حقوق جزا و جرم شناسی، دوره چهارم، شماره ۷
۸. زمانی، سید قاسم و فرهمندزاد، زینب، «اقدامات قهری یک جانبه آمریکا علیه ایران از منظر حقوق بین الملل با تأکید بر رویه شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد». مجله پژوهش های حقوقی ۲۰، ش. ۴۸ (۲۹ اسفند ۱۴۰۰)
۹. سلیمی ترکمانی، حجت (۱۳۹۷). حق بر توسعه به مثابه ی حقی بشری در گستره حقوق بین الملل انرژی، فصلنامه مطالعات حقوق انرژی، دوره چهارم، شماره ۲
۱۰. شاحیدر عبدالکریم، ۱۴۰۱، برآورد اثر تحریم های امریکا علیه ایران از دیدگاه حقوق بشر: مورد کاوی حق بر توسعه، فصلنامه علمی مقوق بشر اسلامی، سال

۱۱. ظریف، محمدجواد و میرزایی، سعید (۱۳۷۶). تحریم های یک جانبه امریکا علیه ایران مجله سیاست خارجی، سال یازدهم، شماره ۱
۱۲. غمامی، محمد مهدی (۱۳۹۲). تحلیل گفتمان ضد حقوقی تحریم های امریکا علیه دولت ایران، حقوق بشر اسلامی، سال دوم، شماره ۴
۱۳. قاسمی، غلامعلی و مؤیدیان، امینه (۱۳۹۹). تحریم های هسته ای آمریکا علیه ایران از منظر حق تعیین سرنوشت اقتصادی ملت ها، فصلنامه تعالی حقوق، سال یازدهم، شماره ۸
۱۴. گودرزی، ساناز (۱۳۹۶). بررسی تأثیر تحریم های غرب بر حقوق بشر و حقوق زنان، فصلنامه صیانت از حقوق زنان، سال سوم، شماره ۹
۱۵. یزدان فام، محمود (۱۳۹۰) روند و ویژگی های تحریم های بین المللی و یک جانبه علیه ایران، تهران: نشر پژوهشکده مطالعات راهبردی
16. Alexander, K. (۲۰۰۹). Economic sanctions. Law and Public Policy. Houndmills, Basingstoke, Hampshire [England]: Palgrave Macmillan, ۳۵۹.
17. Biden, J.R. (۲۰۲۲). National security strategy of the United States. White House
18. Beaucillon, C. (۲۰۲۱). An introduction to unilateral and extraterritorial sanctions: definitions, state of practice and contemporary challenges. In Research Handbook on Unilateral and Extraterritorial Sanctions (p. ۱-۱۷). Edward Elgar Publishing.
19. Caruso, R. (۲۰۲۱). ۱۶. Negative and positive sanctions. Research Handbook on Economic Sanctions, ۲۹۷.
20. Guo, K.H. and Yuan, Y. ۲۰۱۲. The effects of multilevel sanctions on information security violations: A mediating model. Information & management, ۴۹(۶), pp.۳۲۰-۳۲۶.
21. Han, B. ۲۰۱۸. The role and welfare rationale of secondary sanctions:

A theory and a case study of the US sanctions targeting Iran. Conflict Management and Peace Science, ۳۵(۵), p.۴۷۴

22. Hufbauer, G. C., Schott, J. J., Elliott, K.A., & Oegg, B. (۲۰۰۷). Economic Sanctions Reconsidered: (Third Edition). Peterson Institute, Washington DC.
23. Jentleson, B. W. (۲۰۲۲). Sanctions: What Everyone Needs to Know®. Oxford University Press
24. Jones, L. Societies under Siege: Exploring How International Economic Sanctions (Do Not) Work (Oxford: Oxford University Press, ۲۰۱۵), p. ۱۸۴
25. Khosravi, A., Razavi, S. M., Ayask, A. A., & Nakhaipour, Q. (۲۰۲۲). Examining unilateral economic sanctions from the perspective of international law: With an emphasis on human rights instruments. Journal of Positive School Psychology, ۶(۳), ۲۱۶۳-۲۱۷۵.
26. Rosenberg, E., Goldman Z.K., Drezner D., & Solomon-Strauss J. (۲۰۱۶). New Tools Of Economic Warfare: Effects and Effectiveness of Contemporary US Financial Sanctions.
27. Watson, J. (۲۰۲۱). The World Trade Organisation and Unilateral Sanctions: Prohibited or Possible? in Unilateral Sanctions in International Law. Bloomsbury Publishing.
28. U.S. Energy Information Administration (۲۰۲۲, November ۱۷). Country Analysis Executive Summary: Iran. https://www.eia.gov/international/content/analysis/countries_long/Iran/pdf/iran_exe.pdf.
29. U.S. Department of Treasury (۲۰۲۳d, April ۲۴). Treasury Sanctions Senior Iranian Officials Overseeing Violent Protest Suppression and Censorship. <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy۱۴۳۶>.
30. U.S. Department of Treasury (۲۰۲۲a, June ۴). List of Foreign Fi-

nancial Institutions Subject to Correspondent Account or Payable-Through Account Sanctions (CAPTA List). <https://ofac.treasury.gov/consolidated-sanctions-list-non-sdn-lists/list-offoreign-financial-institutions-subject-to-correspondent-account-or-payable-throughaccount-sanctions-capta-list>.

31. U.S. Department of Treasury (۲۰۱۹b, April ۱۵). Settlement Agreements between the U.S. Department of the Treasury's Office of Foreign Assets Control and UniCredit Group Banks. <https://ofac.treasury.gov/recent-actions/۲۰۱۹۰۴۱۵>

